

Nr 397.

Av herr **Bäckström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 260, angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalerna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, folk- och småskolorna, de högre folkskolorna och de kommunala mellanskolorna.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 260 till årets riksdag har Kungl. Maj:t i fråga om löneförmånerna för ordinarie lärare vid folkskolor och lärare vid småskolor m. fl. föreslagit följande lönesatser att utgå efter närmare angivna grunder, nämligen

för ordinarie lärare vid folkskola, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 2,100 kronor för manlig och 1,900 kronor för kvinnlig lärare, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor för manlig och 200 kronor för kvinnlig lärare, samt

för lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tills vidare med ömse-sidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,200 kronor, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 150 kronor; dock att härifrån må undantagas sådan oexaminerad lärare, som vid den nya löneregleringens ikraftträdande är berättigad till helt ålderdomsunderstöd eller som blivit antagen efter den 31 december 1907.

Den definitiva lönereglering, som i nämnda proposition föreslås för folkskolans och småskolans lärare, kommer, om den av riksdagen fastställs, helt visst att bli vårt lands folkundervisning till synnerlig bättnad på samma gång som den bringar hjälp och lindring i det svåra ekonomiska betryck, under vilket nämnda lärarkår sedan lång tid tillbaka och särskilt under de sista åren arbetat och lidit. De lönebelopp,

som föreslås, måste i jämförelse med tidigare lönesatser rättvisligen och med tacksamhet erkännas såsom rätt förmånliga för kåren ifråga, och de noggranna och sakliga utredningar, som ligga till grund för desamma, måste i stort sett tillerkännas en avgörande betydelse.

Vad som dock genast faller den i ögonen, som från ett tidigare stadium följt de förberedande arbetena för denna lönefrågas lösning, är att Kungl. Maj:t i likhet med löneredgeringskommittén icke ansett sig här kunna godtaga den form av behovsprincipen, som lärarelönenämnden föreslagit och som kännetecknas av särskilda avlöningstillägg för familjeförsörjare, en form om vars tillämpning Sveriges allmänna folkskollärareförening, organisationen för den stora kår, det här gäller, enat sig med sällspord sammanhållning. Att denna rättvisa och fördelaktiga grund för lönetilläggen, som i stor utsträckning vunnit tillämpning vid bestämmande av den dyrtidshjälp, som så väl staten som ett stort antal kommuner och enskilde tillerkänt sina befattningshavare under dessa sista år, icke kunnat av Kungl. Maj:t godtagas i förevarande fall, är ägnat att väcka besvikelse och förstämning i vidaste kretsar av ifrågasvarande lärarekår. Som frågan nu ligger, kan det dock icke vara någon utsikt till att vid riksdagen vinna ändring uti Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Då Kungl. Maj:t låtit den av så gott som hela lärarekåren med sådan enhällighet omfattade familjetilläggsprincipen falla, har följden emellertid blivit den, att skillnaden mellan lärares och lärarinnors avlöning fått en för dessa senare osympatisk karaktär och blivit större än önskligt, särskilt med hänsyn till de olika ålderstillägg, som föreslås för de ordinarie ogifta manliga lärarne och lärarinnorna. En utjämning synes dock möjlig genom att de föreslagna ålderstilläggen åt ordinarie kvinnlig lärare vid folkskola och lärare vid småskola m. fl. bleve i någon mån höjda.

Anledningen till att åt ordinarie manlig lärare vid folkskola föreslagits högre ålderstillägg än åt kvinnlig torde väl främst vara, att man utgått från det förhållandet, att manlig lärare vid tiden för erhållande av ålderstillägg ej sällan skulle vara familjeförsörjare. Men lärarinnornas missgynnade ställning framträder rätt skarpt, då det är alldeles självklart, att ett stort antal lärare, som komma i åtnjutande av det högre ålderstillägget icke äro familjeförsörjare, under det att ett lika stort eller måhända ännu större antal lärarinnor med det lägre ålderstillägget i själva verket i viss mening äro familjeförsörjare, stundom till och med i större utsträckning än mången gift lärare. På en lärarinnas lott faller nämligen ej sällan att försörja en åldrig mor,

en yngre eller sjuklig syster eller bror eller annan närstående. Kommer så härtill, att hon har att utföra samma läraregärning som den manliga kollegan och det härvidlag har sina vanskligheter att underkänna riktigheten av den kända satsen: »Lika lön för lika arbete», så måste det kännas smärtsamt för de kvinnliga lärarne vid våra folkskolor att ifråga om ålderstilläggens storlek ha blivit missgynnade i jämförelse med de ogifta manliga lärarne. Ålderstilläggen böra rättvisligen sättas lika för såväl manlig som kvinnlig ordinarie lärare vid folkskola, då familjetilläggen, ehuru de i alla avseenden och för alla parter fördelaktigaste, ej kunnat upptagas i Kungl. Maj:ts förslag.

Vad lärare vid småskolor m. fl. med den fastare anställning Kungl. Maj:ts proposition omförmäler beträffar, så kan, vad som ovan blivit sagt om folkskollärarinnor, i viss mån vara tillämpligt på dem. Även en småskollärrinna har ej sällan en nära anhörig att hjälpa eller försörja. Och med hänsyn till den längre och kostsammare utbildning som mer och mer kommer att åvila småskollärrinnekåren och det ansvarsfulla arbete den utför vare sig i småskola, mindre folkskola eller folkskola under i allmänhet lika lång arbets- och lästid som ordinarie lärare vid folkskola, borde ålderstilläggen för lärare vid småskola m. fl. höjas till den proportion av för lärare vid folkskola här föreslagna ålderstillägg, som inom lärarekåren vunnit så gott som enhälligt gillande, nämligen till två tredjedelar av detta senare eller till 200 kronor. Lärarinnorna ifråga böra kunna jämföras med exempelvis kvinnliga skrivbiträden, som uppbara lönetillägg å 200 kronor.

Enligt i den kungl. propositionen gjord beräkning skulle antalet läraretjänster, vilka här åsyftas, med avseende på lönegrader för år 1919 fördelas sålunda:

	Lönegrader				Summa
	I	II	III	IV	
Folkskollärare, kvinnliga ...	1,358	737	543	1,197	3,835
Småskollärare	4,507	2,415	1,794	4,000	12,716

Med angivna antal lärare i ovan nämnda lönegrader för år 1919 skulle kostnadsberäkningen för här föreslagna höjning av ålderstilläggen utvisa följande ökning i anslaget:

för folkskollärare, kvinnliga:

$$\begin{aligned}
 &737 \times 100 = 73,700 \\
 &543 \times 200 = 108,600 \\
 &1,197 \times 300 = 359,100 \quad 541,400
 \end{aligned}$$

för småskollärare:

$$\begin{array}{r} 2,415 \times 50 = 120,750 \\ 1,794 \times 100 = 179,400 \\ 4,000 \times 150 = \underline{600,000} \quad 900,150 \\ \text{Summa } 1,441,550. \end{array}$$

På grund av det anförda och med anslutning till vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition i övrigt föreslagit angående grunderna för till lärare vid folkskolor och småskolor m. fl. utgående löneförmåner, får jag hemställa,

att riksdagen måtte anvisa som ordinarie förslagsanslag under åttonde huvudtiteln, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor ett belopp av 1,441,550 kronor för beredande av höjning av ålderstilläggen åt ordinarie kvinnlig lärare vid folkskola och lärare vid småskola m. fl. att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

- a) till ordinarie kvinnlig lärare vid folkskola, utom övriga löneförmåner, efter respektive 5, 10 och 15 år, tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, samt
- b) till lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, utom övriga löneförmåner, efter respektive 5, 10 och 15 år, tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, dock att härifrån må undantagas sådan oexaminerad lärare, som vid den nya löneregleringens ikraftträdande är berättigad till helt ålderdomsunderstöd eller som blivit antagen efter den 31 december 1907.

Stockholm den 27 april 1918.

W. Bäckström.